

מים חיים

ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתנו עליו מים חיים אל כלי: (במדבר יט ז).

והכפרו עבדי יצחק בנחל ומצארים באר מים חיים: (בראשית כו יט).

וצוה הכהן ושחט את הצפור האחת אלכלי חרש עלמים חיים: (ויקרא פרק יד ה).

וחטא את הבית בדם הצפור ובמים החיים ובצפר החיה ובקצת הארז ובאזב ובשני התולעת: (ויקרא יד נב).

וכייטרה הזב מזובו וספר לו שבעת ימים לטהרתו וכבס בגדיו ורחץ בשרו במים חיים וטהר: (ויקרא טו יג).

כישתים רעות עשה עמי אתי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות בארת נשברים אשר לא יכלו המים: (ירמיהו ב יג).

והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם חצים אלהים הקדמוני וחצים אלהים האחרון בקני ובחרף והיה: (זכריה יד ח).

מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון: (שיר השירים ד טו).

רמב"ם הלכות מקוואות פרק ט – המקווה המשובח מכולם⁹

¹ הרבה "מים חיים" יש לנו במקרא, אלה של מצוות פרה אדומה אינם הראשונים. אבל מגלגלים זכות ע"י זכאי וטהרה ע"י טהרה ומהמים החיים של מי חטאת הניתנים אל כלי, ניצוק גם אנו מעט מים חיים של אגדה ומדרש ונחלקם בשמחה. מצוות פרה אדומה ודיניה הם נפלאים וקשים וממשה עד שלמה ועד משה הם נעלמים ונסתרים (ראו דברינו [חוקה חקתי גזירה זרתי](#) בפרשת חוקת), לפיכך נתגדר בעולמה של האגדה ונתחקה אחר המופע של "מים חיים" במקרא ובמדרש.

² זהו אזכור "מים חיים" הראשון בתורה, הבארות שחפר יצחק, לאחר שאת הבארות שחפר אברהם סתמו הפלישתים. וגם באר זו שחפר יצחק ומצא, לא הניחו לו הפלישתים ליהנות ממימי החיים ורבו עליה עד שנהפך שמה לשטנה. אך במקרא זו באר מים חיים הראשונה, ובמדרשים, באר זו היא ראש ומקור לכל המים החיים האחרים, באגדה ואפילו בהלכה.

³ אזכור מים חיים הבא הוא בספר ויקרא (אזכורם בספר שמות הוא רק דרך המדרש כפי שנראה). מים חיים הם מרכיב חשוב בטהרת המצורע ונזכרים פעמיים בתחילת פרק יד בספר ויקרא. ראו פירוט תהליך זה במשנה מסכת נגעים פרק יד. באופן סמלי טובלים את הציפור החיה בדם הציפור השחטה ובמים החיים ומשליכים אותה לחופשי. רש"י, בעקבות המדרש מסביר שפטפט הציפורים והציפור הנשלחת חופשית מסמלת את לשון הרע שמשלח ויכול לעמוד כאן "ולהרוג ברומא" (ויקרא רבה כו ב), אבל אפשר שהציפור המשולחת חופשי, לאחר שהוטבלה בדם הציפור השחטה ששוב לא תעוף, ובמים המסמלים את החיים, מסמלת את יציאתו לחופש של המצורע מההסגר שהיה נתון בו ומתן הזדמנות לחיים חדשים (מזכיר גם את יציאת מצרים בדם?).

⁴ "מים חיים" מוזכרים גם בהמשך הפרק - שלוש פעמים - בתהליך טהרת צרעת הבית. אותה צרעת שעליה אמרו חכמים שלא הייתה ולא עתידה להיות: "בית המנוגע לא היה ולא עתיד להיות. למה נכתב? אלא לומר לך: דרוש וקבל שכר" (תוספתא נגעים פרק ו הלכה א). ראו דברינו [לא היה ולא עתיד להיות](#) בפרשת ראה. אבל מים חיים יש כאן בשפע וכן בטהרת הזב, ככתוב להלן בויקרא טו יג: "וכייטרה הזב מזובו וספר לו שבעת ימים לטהרתו וכבס בגדיו ורחץ בשרו במים חיים וטהר". המים החיים מטהרים ומרפאים.

⁵ טהרה שלישית במים חיים היא של זב שנרפא. אלא שכאן לא מדובר על הזאה, על הבית או על המצורע, אלא בטבילת כל הגוף במים החיים, מה שמכונה בלשון חז"ל "ביאת מים" (מצורע טובל גם כל גופו, לאחר הזאת המים החיים, אבל לאו דווקא במים חיים). בין בדבר שהיה או יהיה בעולם ובין שלא, בין מקצת גופו ובין כולו, המים החיים מטהרים ומרפאים.

⁶ כך קובל ירמיהו על עם ישראל שעזב את הקב"ה שהוא מקור מים חיים ובחר בתחליף של בורות נשברים שלא רק שאינם מקור מים, היינו מעיין, אלא שגם אינם יכולים להכיל מים שיינתנו בהם. ובפרק יז פסוק יג הוא חוזר על הביטוי, בדבריו: "מקוה ישראל ה' כלי עזי יבשו יסורי וסורי בארץ ופתבו פי עזבו מקור מים חיים את ה'". הקב"ה איננו רק מקור מים חיים אלא גם 'מקווה ישראל' במשמעות משולשת של מקווה מקום כינוס מים, מקווה שמטהר את הטמאים ומקווה מלשון תקווה.

⁷ דווקא על פסוק זה באו דרשות מהן ניתן ללמוד שהצירוף 'מים חיים' אינו סמיכות מילים שיוצרות מונח ששמו 'מים חיים' (להבדיל ממים שאין בהם חיות כמו מים מלוחים ומוכים שנראה להלן), אלא שם תואר. חיים הוא שם תואר למים. כמאמר מדרש אבות דרבי נתן נוסח א פרק לד, כשהוא מונה את עשרה או שנים עשר הדברים שהם 'חיים': "עץ נקרא חיים ... חכם נקרא חיים ... מים נקראו חיים, שנאמר: ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם (זכריה יד ח)". כל מים הם חיים, מי יותר ומי פחות. מי לשתייה ומי לרחצה ולניקיון הבית. ראו בגמרא נדרים מ ע"א כיצד החיו תלמיד של ר' עקיבא שחלה.

⁸ ליושבי הארץ נראה מקום זה מוכר, למרגלות הר החרמון השופע מים, כמו שמורת דן. פרשני שיר השירים והמדרשים לוקחים את הפסוק למשמעויות סימבוליות כגון התורה, שנמשלה למים, ונוזלת (מזילה) מהלבנון הוא בית המקדש (שיר השירים רבה ד א).

⁹ נפתח בדבר הלכה. דברי רמב"ם אלה מושתתים על משנה מסכת מקוואות פרק א. אין למסכת זו תלמוד, לא בבלי ולא ירושלמי ודברי רמב"ם אלה מקבילים למשנה, בתוכן ובמבנה. נעזרנו בפירוש קהתי למשנה.

שש מעלות במקוואות זו למעלה מזו.¹⁰ הראשון, מי נְבָאִים¹¹ ומי בורות שִׁחִין ומערות, וכיוצא בהן ממים המכונסין בקרקע ... הרי הן בחזקת טהורין וכשירין לעשות מהן עיסה הטבולה לחלה וליטול מהן לְיָדִים ... למעלה מהן, מי תמצית¹² שלא פסקו, אלא עדיין הגשמים יורדין וההרים בוצצין והן נמשכין ונקווים ... הרי הן כשרין לתרומה וליטול מהן לידים ומטביל בהן את המים שנטמאו ... למעלה מהן, מקוה שיש בו מ' סאה מים שאינם שאובין שבו טובל כל אדם טמא¹³ ... ובו מטבילין את כל הכלים הטמאים ואת הידים שמטביליו לקודש ... למעלה מזה, המעיין שמימיו מועטין והרבו עליו מים שאובין, שוה למקוה שאין מטהרין במים הנמשכין ממנו אלא במים הנקוין ועומדין ... למעלה מזה, המעיין שלא נתערב בו מים שאובין אבל מימיו מופְּיִים, כגון שהיו מימיו מרים או מלוחים ... למעלה מזה, המעיין שמימיו מים חיים, שבהן בלבד טובלים בו הזבים הזכרים ולוקחין מהן לטהרת המצורע ולקדש מי חטאת.¹⁴

אבות דרבי נתן נוסח א פרק לא – המים החיים בגוף האדם שהוא עולם

רבי יוסי הגלילי אומר: כל מה שברא הקב"ה בארץ, ברא באדם. מְשָׁלוּ משל, למה הדבר דומה? לאחד שנטל את העץ ומבקש לצור צורות הרבה ואין לו מקום לצור ויש לו צער. אבל המצייר בארץ [מצייר] והולך ומבדיל הרבה הרבה.¹⁵ אבל הקב"ה ... בחכמתו ובתבונתו ברא את כל העולם כולו וברא את השמים ואת הארץ עליונים ותחתונים ויצר באדם כל מה שברא בעולמו.¹⁶ ... נחלים בעולם נחלים באדם - אלו דמעות [של אדם]. חומות בעולם חומות באדם - אלו שפתותיו של אדם. ... אשכולות בעולם אשכולות באדם - זה דדיו של אדם. ... בורות בעולם בורות באדם - זה טיבורו של אדם. מים חיים בעולם מים חיים באדם - זה דמו של אדם.¹⁷

מסכת ברכות דף נו עמוד ב – הרואה באר בחלום

¹⁰ למים יש כח מטהר, כאשר הם מכונסים במקוה בקרקע. ראו לשון הרמב"ם בראש הלכות מקוואות: "כל הטמאין, בין אדם בין כלים, בין שנטמאו טומאה חמורה של תורה, בין שנטמאו בטומאה של דבריהן, אין להן טהרה אלא בטבילה במים הנקוים בקרקע". אלא שיש הבדלים ודרגות של "מקוואות" ובהתאם לכך גם בסוגי הטומאות שניתן להיטהר בהם באותן מקוואות.

¹¹ גְּבִים. מקוה מים קטן שנוצר בד"כ לאחר הגשם ואין בו שיעור ארבעים סאה ולפיכך איננו 'מקוה טהרה', אבל מימיו טהורים.

¹² תמציות בלשון המשנה, בדומה למי גבים אבל שעדיין יורדים מים מההרים ומתוספים אליהם, כפי שמוסבר בהמשך. זו רמה שנייה.

¹³ מדרגה זו ואילך מועילה הטהרה לאדם. עד כאן, רק לכלים ולנטילת ידיים (לא לקודש, היינו לטהרה של קדשים).

¹⁴ והוא מסיים שם בהבדל החשוב בין מקוה למעיין: "מה בין מעיין למקוה? המקוה אינו מטהר אלא במ' סאה והמעיין מטהר בכל שהוא. המקוה אינו מטהר אלא באֲשֶׁבוֹרָן (במים מכונסים) והמים הנזחלים ממנו אינן מטהרין, והמעיין מטהר בזוחלים. המקוה לא תעלה בו טבילה לזבים, והמעיין אם היו מימיו מים חיים הזב טובל בהן". ולא באנו כאן ללמד הלכות מקוואות וטהרה, רק להראות שמעיין מים חיים היא הדרגה הגבוהה ביותר. רק במים חיים אפשר לטהר זב ומצורע ולהכין מי חטאת. ומי מעיין חיים, בשל זרימתם וחיותם המתמדת, אינם צריכים כינוס של ארבעים סאה.

¹⁵ האדם נברא מהאדמה (מהארץ) ובאדמה ניתן לצור צורות רבות ובנוחיות, מאשר לגלף בעץ.

¹⁶ כאן מתחיל המדרש לפרט רשימה ארוכה של דברים שיש בטבע (בעולם) ומקבילות כנגדם בגוף האדם: יער כנגד שיער, רוח כנגד החוטם (האף), רקיע כנגד הלשון, סוסים כנגד השוקיים, גבעות כנגד העגבות ועוד ועוד.

¹⁷ הדם הוא המים החיים שהקב"ה "נתן אל כלי" – אל האדם שברא. ואם כך, אולי יש סימבוליות במגע של המים החיים עם דם הציפור, לומר לך שניתן להחיות מחדש את "דם החיים" שנפסקו – יש תמיד תקנה, יש טהרה ורפואה. ולעצם הדימוי של האדם כמיקרוקוסמוס של העולם (או העולם כמיקרוקוסמוס של האדם), ראו תנחומא בפרשת פקודי, בה אנו עומדים, סימן ג: "ללמדך שהמשכן שקול כנגד כל העולם וכנגד יצירת האדם שהוא עולם קטן. כיצד? כשברא הקב"ה את עולמו כילוד אשה בראו". טבור האדם ברגע הלידה מושווה שם אל אבן השתייה ממנה נברא העולם. ראו גם פירוש אבן עזרא על הפסוק: "ויברא אלהים את האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אותו – כי האדם עולם קטן, או העולם אדם גדול", וכן פרק עה בחלק א במורה נבוכים לרמב"ם, בהשוואה המפורטת של גוף האדם עם העולם (וההפך). וגם מאמר חז"ל: "כל המאבד נפש אחת כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת כאילו קיים עולם מלא" (סנהדרין לז ע"א), מקבל משמעות חדשה. הקבלה לקחה מוטיב זה ופיתחה אותו מאד, אבל נראה שהוא שייך לתרבות הכללית ושורשיו בפילוסופיה היוונית, בחיבור בין המיקרו-קוסמוס והמקרו-קוסמוס. ראו גם ציור [האדם הויטרובי](#) של ליאונרדו דה-וינצ'י והשוו עם בראשית רבה כד ב על אדם הראשון שמילא את "חללו של עולם ... ממזרח למערב ... ומצפון לדרום ... למקצה השמים ועד קצה השמים". וכל המחכימו עוד בעניין זה יבורך.

אמר רבי חנינא: הרואה באר בחלום - רואה שלום, שנאמר: "ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים".¹⁸ רבי נתן אומר: מצא תורה, שנאמר: "כי מוצאי מצא חיים" (משלי ח לה) וכתוב הכא: "באר מים חיים".¹⁹ רבא אמר: חיים ממש.²⁰

ספרי במדבר פרשת חקת פסקא קכח ונתן עליו – מי מעיין דווקא

"ונתן עליו מים חיים אל כלי", במי מעיין הכתוב מִדְבָר. אתה אומר במי מעיין הכתוב מדבר, או אינו מדבר אלא במים שהם חיים לעולם? אעפ"י שאין ראיה לדבר זכר לדבר, שנאמר: "ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים" (בראשית כו יט), הא מה תלמוד לומר: "ונתן עליו מים חיים" - במי מעיין הכתוב מדבר.²¹

אבות דרבי נתן נוסח א פרק לג – מים חיים ומתוקים בקריעת ים סוף

בשעה שעמדו אבותינו על הים אמר להם משה: קומו עברו. אמרו לו: לא נעבור עד שנעשה הים נקבים נקבים. נטל משה מטח והכה על הים ונעשה נקבים נקבים...²² אמר להם משה: קומו עברו. אמרו לו: לא נעבור עד שנעשה לפנינו נאדות. נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה נאדות, שנאמר: "נצבו כמו נד נוזלים" (שם טו ח). ... והיו הנודות מושכין שמן ודבש לתוך פיהן של תינוקות והן יונקין מהן, שנאמר: "ויניקהו דבש מסלע" (דברים לב יג). ויש אומרים: היה יוצא להם מים חיים מן הים ושותין בתוך הגזרים, לפי שמימי הים מלוחים הן, שנאמר: "נוזלים". ואין נוזלים אלא מתוקים, שנאמר: "באר מים חיים ונוזלים מן לבנון" (שיר השירים ד טו).²³

¹⁸ לאחר שמלאנו חובתנו לקריאת התורה בפרשת פרה השבת, ולאחר שהקדמנו במדרש מעיין חיים של בריאת העולם והאדם, הגם שאינו במקרא, הגענו אל המים החיים הראשון שנזכר במקרא. על בסיס "באר מים חיים" שחפרו ובנו עבדי יצחק, רואה ר' חנינא בכל באר המופיעה בחלום, סימן לשלום. הטבת חלום היא דבר נאה ומקובל, בפרט בתקופת חז"ל ומים ושלוש הולכים נאה ביחד. אך לא ברור איך ר' חנינא יכול להתעלם מהמשך הפסוקים שם שבאר זו הפכה שמה לשטנה אחרי המריבה שעשו פלישתים עליה. ואגב חידה: איפה באמת יש קשר (בדרשה) בין שלום ובין מים? (רמז, פרשת נשא).

¹⁹ רבי נתן מעדיף לקשר את הבאר שאדם רואה בחלומה עם התורה. שהרי הבאר מכילה מים חיים ו"מרבח תורה מרבה חיים" (אבות ב ז), וכן: "נמשלה תורה כסם חיים" (קידושין ל ע"ב), וכן: "דברי תורה חיים לעולם" (דברים רבא ז ג) ואין צורך להאריך בקשר של תורה וחיים. אבל מדרש בראשית רבה (סד ח) ממקד את באר המים החיים כנגד חומש מסוים בתורה: "כמה בארות חפר אבינו יצחק? ... רבנן אמרי: חמש, כנגד חמישה ספרי תורה: ויקרא שם הבאר עשק - כנגד ספר בראשית, שבו נתעסק הקב"ה וברא את העולם. ויקרא שמה שטנה - כנגד ספר ואלה שמות, על שם וימררו את חייהם בעבודה קשה. וימצאו שם באר מים חיים - כנגד ספר ויקרא, שהוא מלא הלכות רבות".

²⁰ שמע רבא את כל פתרונות חלום הבאר שאמרו קודמיו והוא מציע פתרון משלו: הרואה באר בחלומה - רואה חיים. חיים כפשוטם. אולי כמו המים החיים של הבריאה, הדם הזורם בגוף בעלי החיים ונותן להם כח וחיות. וכברכה: "מחיה חיים" של משלח השעיר לכהן הגדול ביום הכיפורים (יומא עא א). ראו דברינו ברכת **מחיה חיים** בדפים המיוחדים.

²¹ בהבנת מדרש זה נעזרנו בפירושי ר' דוד פארדו ששלח לנו פרופ' שלמה נאה. בחלקו הראשון (שורה ראשונה ורבע עד סימן השאלה), מעלה המדרש את האפשרות (הוא אמינא) שאולי מים חיים של פרה אדומה אינם בהכרח מי מעיין, אלא מים בכלל שנותנים חיות לעולם. ראו הערה 7 לעיל על שתי האפשרויות לקרוא את צמד המילים מים חיים. אולי אדרבא, מי גשמים שמשקים את הארץ כולה ונותנים חיים לכל, עדיפים על מי מעיין ונחל שמשקים איזור מוגבל. והרי זו תכונתה של ארץ ישראל, בניגוד למצרים: "למִטֵר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁטָף מִיָּם" (דברים יא יא, ראו דברינו **ארץ למטר השמים תשתה מים** בפרשת עקב). התשובה היא בדרך של דרשה מהבארות של יצחק. שם אמנם הם חפרו למצוא מים, אבל חפרו בנחל, במקום של מים זורמים. וגם בשרו ליצחק: "מצאתי מים", שניתן להבין שהגיעו אל מקור הנביעה. ואם כך, אפשר גם להבין את הריב של הפלישתים שלא היו מוכנים שמקור הנחל יהיה בחזקתו של יצחק והוצרך לכות עליה ברית בשבועה (באר שבע). ראו בהקשר זה את הדין הקשה והמיוחד של מעיין שמשפיק רק לעיר אחת שחיהם ואפילו כביסתם קודמים לחיי העיר השנייה (נדריים פ ע"ב, תוספתא בבא מציעא יא לו). הבארות האחרות, שבסוף לא רבו, על האחרונה לפחות, היו בארות רגילות ולא כתוב בהם 'מים חיים'. ועדיין, כפי שהרב פארדו מעיר יש כאן חידוש שבאר נובעת דינה כדן מעיין למי חטאת (**בארה של מרים** בשנות המדבר) ואם כך גם לשאר הדברים שזקוקים למים חיים לטהרתם. לחידוש זה יש סיוע גם מהפסוק בשיר השירים: "מִעַן גָּנִים בָּאָר מִיָּם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן־לְבָנוֹן" - באר ומעיין ביחד. נקווה שהבנו ופירשנו נכון מדרש ספרי זה וכל המחכימו בו ומעירונו בעניין, יבורך.

²² השמטנו כאן קטע ארוך שבו בני ישראל מסרבים להיכנס לים: "לא נעבור עד שנעשה הים בקעה לפנינו ... עד שנעשה לפנינו גזרים גזרים ... עד שנעשה לפנינו מדבר ... פירורים פירורים ... סלעים סלעים ועוד". מדרש זה שייך למדרשים על סרבנותם (היסוסם) של בני ישראל לקפוץ לים סוף וחשדנותו של כל שבט שהשבטים האחרים לא יעברו, וכבר הארכנו לדון בנושא זה בדברינו **וימררו על ים סוף** בפרשת בשלח.

²³ לאחר המים החיים של פרשת פרה ושאר טהרות, של בריאת האדם, תורה ובארות יצחק, הגענו אל מים החיים של קריעת (חציית) ים סוף. במקרא כתוב "קפאו כמו נד נוזלים" וזה מספיק לדרשן על מנת לחבר את הנוזלים של ים סוף עם הנוזלים של שיר השירים: "באר מים חיים ונוזלים מן לבנון" ולהסיק שבנוסף לפלא הגדול של קריעת הים, אירעו 'ניסים קטנים' בדרך, כאשר לבני ישראל יצאו מים חיים (מתוקים) מתוך נד הים שקפא. ראו דברינו **נצבו וקפאו** בשביעי של פסח בו הבאנו את מדרש מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויהי פרשה ד שהוא כנראה המקור לאבות דרבי נתן הנ"ל: "עשרה נסים נעשו לישראל על הים. נבקע הים ונעשה כמין כיפה ... נחלק לשנים עשר גזרים ... נעשה הים יבשה ... נעשה כמין טיט ... נעשה פירורין פירורין ... נעשה סלעים סלעים ... נעשה גזרים גזרים ... נעשה ערימות ... נעשו כמו נד, שנאמר: "נצבו כמו נד נוזלים". הוציא להם זיכרי מים מתוקים מתוך מלוחים, שנאמר: "ויוצא נוזלים מסלע ויורד כנהרות מים" (תהלים עח טז)".

בראשית רבה מח' פרשת וירא – הכל בזכות יוקח נא מעט מים של אברהם

"יוקח נא מעט מים" (בראשית יח ד)²⁴, ר' אלעזר בשם ר' סימאי: אמר הקב"ה לאברהם: אתה אמרת: "יוקח נא מעט מים", חייך שאני פורע לבניך במדבר וביישוב ולעתיד לבוא. זהו שכתוב: "אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה" (במדבר כא ז) - הרי במדבר. בארץ כנען מנין? "ארץ נחלי מים עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר" (דברים ח ז). לעתיד לבוא מנין? תלמוד לומר: "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים" (זכריה יד ח).²⁵

מדרש תהלים (בובר) מזמור כג – מי מנוחות

"על מי מנוחות ינהלני". אמר ר' שמואל: יש מים שנאים לשתות ואין נאים לרחוץ. ויש מים שנאים לרחוץ ואין נאים לשתות. אבל מי הבאר, נאים לשתות ונאים לרחוץ; נוח לעצם ומרפא לנפש, שנאמר: "על מי מנוחות ינהלני".²⁶

שבת שלום**מחלקי המים**

מים אחרונים: נסיים בכבודה של פרשת פרה. ירושלמי מסכת מגילה פרק ג הלכה ה: "רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה: בדין הוא שתקדום החודש לפרה.²⁷ שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה. ולמה פרה קודמת? שהיא טהרתן של כל ישראל".

²⁴ דברי אברהם למלאכים בתחילת פרשת וירא.

²⁵ אם המקרא מתחיל ביצחק שחפר ומצא באר מים חיים, המדרש נותן את הבכורה לאברהם. הכל מתחיל באבי האומה. בזכות מעט מים של אברהם, בא כל שפע המים ביציאת מצרים, בהליכה במדבר, בהתנחלות בארץ וגם לעתיד לבוא כשמקור המים החיים יהיה ירושלים. מים אלה יזינו לא רק את המעיינות, הנחלים ומקווי המים והאגמים, אלא גם את הים הגדול! את האוקיינוס. ראו מדרש הניחומים בפסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא לג - אנכי אנכי הוא מנחמכם, אשר הופך את ים הצרות והשבר לים של רפואה וגאולה: "כי גדול כים שברך מי ירפא לך (איכה שם ב יג) - אמר רבי חילפא דרומיה: אילו אומר: כי גדול כמת שברך, לא היה להם לישראל תקומה. אלא שאומר: כי גדול כים שברך. מה הים מצפה לרפואה אף ישראל מצפים, כשיבנה בית המקדש והמים יוצאים מתחת בית המקדש, כמה שכתב: והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני וחציים אל הים האחרון (זכריה יד ח). והם נכנסים לאוקיינוס וממתיקים אותו, כמה שכתוב: כי באו שמה המים האלה ורפאתיהו (יחזקאל מ"ז ט'). ואוקיינוס יוצא לים ומרפא אותו. הוי: מי ירפא לך - מי שהוא מרפא מכת הים, הוא מרפא מכתך". הים הוא השבר הגדול וגם המרפא הגדול. ראו גם כל המדרשים על התשובה שנמשלה לים משום שהוא גם הדבר הגדול והפתוח תמיד (איכה רבה ג ט), פסיקתא דרב כהנא פיסקא כד ועוד).

²⁶ ראו שם גם כל התיאור הדמיוני על תקופת המדבר: "הבאר היה מעלה להן מיני דשאים, ומיני בשמים ... והיה ריחו נודף מסוף העולם ועד סופו ... וכל אלו מהיכן היו, מן מעין גנים באר מים חיים". ואנו נסתפק להתנהל על מי מנוחות מידי שבת מנוחה בשבתו ומועד יום טוב במועדו, ולקיים "יוקח נא מעט מים" ולחלקו לכל צמא.

²⁷ פרשת החודש לפרשת פרה בסדר הקריאה בשבתות המצוינות.